

Internering van krijgsgevangenen - krijgstuchtelijke straffen

Pilootdepartement: Ministerie van Landsverdediging

Werkdocument 35 a

I. TOE TE PASSEN BEPALINGEN

A. Rechtsgrond

1. Internationaal recht

Het krijgstuchtelijke stelsel van de krijgsgevangenen werd vastgelegd in de artikelen 82 tot 98 van de Derde Conventie van Genève van 1949 (CG III).

Deze artikelen zorgen, in het voordeel van de belanghebbenden, voor een reeks van specifieke waarborgen i.v.m. hun krijgstuchtelijk statuut.

Namelijk :

- de voorwaarden voor de beschuldiging in krijgstuchtelijke zaken;
- de aard van de krijgstuchtelijke sancties;
- de uitvoeringsmodaliteiten van die sancties;
- de in acht te nemen procedurevoorwaarden;
- de autoriteit, gemachtigd om te straffen.

a) De krijgstuchtelijke beschuldiging

Het geldend principe is hier dat de krijgsgevangene kan gestraft worden voor iedere handeling die als krijgstuchtelijke overtreding beschouwd wordt door de reglementen van de strijdkrachten die hem gevangen houden (CG III - artikel 82, alinea 1).

Men kan zelfs een bijzondere reglementering opstellen die bepaalde handelingen van enkel en alleen krijgsgevangenen bestempelt als krijgstuchtelijke vergrijpen; d.w.z. handelingen die niet strafbaar zijn voor de nationale militairen (CG III - artikel 82, alinea 2).

Een bijzonder voorschrift vult dit principe aan: men kent de krijgstuchtelijke immuniteit toe aan de krijgsgevangene voor zijn geslaagde ontvluchting. Zelfs wanneer hij opnieuw gevangen zou worden genomen, zal hij niet gestraft worden voor die ontvluchting (CG III - artikel 91).

b) De krijgstuchtelijke sanctie

De krijgsgevangene mag niet worden veroordeeld tot andere krijgstuchtelijke straffen dan deze welke werden bepaald voor de leden van de gewapende macht van de Mogendheid die hem gevangen houdt (CG III - artikel 87, alinea 1).

Talrijke voorschriften vullen dit principe aan:

- (1) Eén enkele krijgstuchtelijke overtreding mag maar één sanctie tot gevolg hebben, zelfs wanneer die overtreding op verschillende manieren werd gekwalificeerd (het "non bis in idem" - principe) (CG III - artikel 86).
- (2) Slechts vier krijgstuchtelijke straffen mogen op krijgsgevangenen worden toegepast: de boete, de intrekking van voorrechten, corveediensten (behalve voor officieren) en arresten (CG III - artikel 89).
- (3) Deze straffen worden aan geen enkel minimum onderworpen (het principe van de "lankmoedigheidsclausule") (CG III - artikel 87, alinea 2) en mogen niet langer duren dan 30 dagen (CG III - artikel 90, alinea 1).
- (4) Geen enkele krijgstuchtelijke straf mag een krijgsgevangene beroven van zijn rang of hem verhinderen zijn onderscheidingstekenen te dragen (CG III - artikel 87, alinea 4).
- (5) De straf kan voorafgegaan worden door een krijgstuchtelijke hechtenis die de duur van 14 dagen niet overschrijdt (CG III - artikel 95).

Eén van de twee volgende voorwaarden moeten daarvoor vervuld zijn:

- ofwel is de hechtenis ook van toepassing in hetzelfde geval voor de leden van de gewapende macht die hen gevangen houdt;
- ofwel is de maatregel noodzakelijk voor het behoud van de orde en de tucht in het kamp van de krijgsgevangene.

Deze periode van hechtenis moet worden in mindering gebracht op de uitgesproken straf (CG III - artikel 90).

- (6) De krijgstuchtelijke sanctie mag geen lijfelijke, collectieve of onmenselijke straffen inhouden (CG III - artikel 87, alinea 3 en artikel 89, alinea 4).

Internering van krijgsgevangenen - krijgstuchtelijke straffen

c) De uitvoering van de straf

De uitvoeringsmodaliteiten van de krijgstuchtelijke straf moeten zowel door de krijgsgevangenen, als door de leden van de Strijdkrachten die hen hebben gevangen genomen, worden gerespecteerd (CG III - artikel 88).

Een eigen reglementering zou evenwel moeten worden uitgewerkt om de krijgsgevangenen de door de Conventies bepaalde aanvullende garanties te bieden wat betreft de termijnen en de voorwaarden van tenuitvoerlegging van die sancties.

(1) termijn van tenuitvoerlegging

- Wanneer na de uitspraak van de straf meer dan een maand is verlopen, kan deze laatste niet meer worden uitgevoerd (CG III - artikel 90, alinea 3)
- Als aan een krijgsgevangene diverse belangrijke krijgstuchtelijke straffen worden opgelegd (10 dagen of meer), dan zal, in zijn voordeel, tussen de tenuitvoerlegging van deze straffen een termijn van tenminste drie dagen verlopen (CG III - artikel 90, alinea 4).

(2) de materiële voorwaarden voor de tenuitvoerlegging

- Deze voorwaarden worden besproken in het werk-document nr 26 (Noodzakelijke maatregelen voor de toepassing van de Derde Conventie van Genève).
- Zij vormen voor de krijgstuchtelijk gestrafte krijgsgevangene een waarborg voor de meest essentiële eisen van hygiëne, medische bijstand, lichaamsbeweging, alsook voor afzonderlijke verblijven voor mannen, vrouwen en kinderen enerzijds, voor officieren en het personeel onder de rang van officier anderzijds.
- Ze verzekeren hem ook het behoud van de contacten met de verschillende autoriteiten binnen en buiten het kamp gedurende de tenuitvoerlegging van de straf (vertrouwensman, kampdirectie, ICRK en Beschermende Mogendheid, correspondentie, etc.) (CG III 78, 98 en 126).

d) De procedurewaarborgen

Er zijn er in hoofdzaak vier (CG III - artikel 96) :

- Iedere krijgstuchtelijke sanctie moet voorafgegaan worden door een onderzoek.
- De krijgsgevangene moet ingelicht worden over de feiten waarvan hij wordt beschuldigd en over de uitgesproken straf.
- Hij kan getuigen doen horen en, indien nodig, de hulp inroepen van een tolk.
- De uitgesproken sancties moeten genoteerd worden in een register, dat door vertegenwoordigers van de beschermende Mogendheden moet kunnen worden geraadpleegd.

e) De bevoegdheid om te straffen

Alleen de kampcommandant van de krijgsgevangene of speciaal daartoe aangestelde officieren mogen aan een krijgsgevangene krijgstuchtelijke straffen opleggen (CG III - artikel 96).

2. Nationaal recht

De Derde Conventie van Genève werd goedgekeurd door de Wet van 3 september 1952.

B. Analyse van de te nemen maatregelen

Deze maatregelen zijn in het algemeen bedoeld om de nationale teksten ter zake met de hierboven aangehaalde voorschriften van het internationaal humanitair recht in overeenstemming te brengen.

II. BETROKKEN DEPARTEMENTEN

Ministerie van Landsverdediging.

III. BUDGETTAIRE WEERSLAG

Nihil

IV. STAND VAN ZAKEN

Deze aangelegenheid werd tot op heden in ons land door geen enkele specifieke tekst gereguleerd (wetten, reglementen, orders, enz.).

Krachtens de hogervernoemde artikelen 82, 87 en 88 van de IIIde Conventie van Genève, zal het tuchtreglement van de Krijgsmacht (Reglement A2 - wet van 14 januari 1975) tijdens gewapende conflicten op de krijgsgevangenen van toepassing zijn.

Internering van krijgsgevangenen - krijgstuchtelijke straffen

A. de krijgstuchtelijke beschuldiging

In de artikelen 101 tot 104 definieert het reglement A2 de personen die onderworpen zijn aan die bepalingen.

Deze tekst verduidelijkt niet of hij helemaal of gedeeltelijk zal worden toegepast op de krijgsgevangene (CG III - artikel 82, alinea 1).

Daarom bespreekt deze tekst ook niet de vrijstelling van krijgstuchtelijke vervolging omwille van een geslaagde ontvluchting door een krijgsgevangene (CG III - artikel 91). Evenwel dient er, volgens het arrest van het Hof van Cassatie van 27 mei 1971 (Pas., I, 919), van te worden uitgegaan dat de Derde Conventie ter zake rechtstreekse werking heeft in de Belgische interne rechtsorde.

Het reglement A2 bepaalt evenmin krijgstuchtelijke vergrijpen die enkel van toepassing zouden zijn op de krijgsgevangene (CG III-82, al.2).

B. de krijgstuchtelijke straf

1. het "*non bis in idem*" - principe (CG III - artikel 86)

Dit principe werd opgenomen in het Reglement A2 (artikelen 708 tot 713) en legt slechts één enkele straf op voor de fout met dubbel karakter en voor de met elkaar gelijktijdige, samenhangende of opeenvolgende fouten.

2. de soorten straffen (CG III - artikel 89)

Slechts twee van de vier straffen die zijn bepaald door de Derde Conventie van Genève zijn van toepassing in het reglement A2. Namelijk de diensten van algemeen nut (corveediensten) gedurende de tenuitvoerlegging van de consignes (artikel 643 van dat Reglement) en de arresten (artikelen 644 en 645 van datzelfde Reglement).

De boetes en de intrekking van de voorrechten worden niet vermeld.

3. het principe van de lankmoedigheidsclausule (CG III - artikel 87, alinea 2 en artikel 90, alinea 1)

Geen enkele bepaling van het tuchtreglement voorziet in de mogelijkheid om aan de krijgsgevangene een straf op te leggen die minder zwaar zou zijn dan het voorgeschreven minimum.

~~Dat doel kan niettemin correct bereikt worden door straffen zoals een vermaning of een op te leggen (artikelen 641 en 642 van het reglement A2).~~

Mis en forme

De zwaarste krijgstuchtelijke straf (het zware arrest) duurt maximaal 4 dagen en kan verlengd worden tot 8 dagen in geval van recidive of gewapende acties (artikelen 604 tot 606 van het reglement A2). De duur hiervan is hier dus duidelijk kleiner dan het maximum van 30 dagen dat werd bepaald door de Derde Conventie van Genève (CG III - artikel 90, alinea 1).

4. het beroven van de rang (CG III-87, al.4)

Zowel de degradatie, als de afzetting van officieren liggen niet in de bevoegdheid van een krijgstuchtelijke autoriteit en mogen slechts bij vonnis worden uitgesproken (artikelen 3 tot 8 van het militair Strafwetboek).

5. het voorlopig arrest (CG III - artikel 90, alinea 1 en artikel 95)

Deze maatregel werd niet opgenomen in het kader van een krijgstuchtelijke procedure.

Bovendien bestaat de mogelijkheid van de ondertoezichtstelling, die maximaal 24 u. duurt, om te beantwoorden aan de behoeften van het onderzoek of om de orde en de tucht te handhaven (artikel 619 van het reglement A2).

Ditzelfde Reglement bepaalt, overeenkomstig de Derde Conventie van Genève, dat deze periode in mindering wordt gebracht bij de tenuitvoerlegging van de straf die daarna zal uitgesproken worden (artikel 646.c van het reglement A2).

6. Collectieve, onmenselijke of lijfelijke straffen (CG III - artikelen 87 en 89).

Dit verbod, vond zijn weerklink in de algemene structuur van het tuchtreglement.

C. De tenuitvoerlegging van de straf

1. de termijnen van tenuitvoerlegging

- a) Bij ontstentenis van hoger beroep vangt de uitvoering van de staf aan onmiddellijk na het verstrijken van de termijn van hoger beroep. In geval van hoger beroep vangt de uitvoering aan de dag na die waarop de in hoger beroep uitgesproken straf ter kennis van de betrokken militair is gebracht (artikel 646. a van reglement A2).

Dit reglement (artikel 617) legt een maximale verjaringstermijn (1 jaar) op voor de krijgstuchtelijke actie; d.w.z. een termijn tussen het vergrijp en de uitspraak van de straf.

- b) De termijn van 3 dagen die moet nageleefd worden tussen de tenuitvoerlegging van twee opeenvolgende straffen van 10 dagen (CG III - artikel 90, alinea 4) is door het reglement A2 niet vastgelegd.

2. de materiële voorwaarden van de tenuitvoerlegging

- a) Deze voorwaarden worden besproken in werkdocument nr 26 (de noodzakelijke maatregelen voor de toepassing van de Derde Conventie van Genève).

- b) Het reglement A2 laat de problematiek van de krijgsgevangene links liggen. Het voorziet dus niet in een reglementering van de bijzondere contacten, die aan de krijgsgevangene, met

Internering van krijgsgevangenen - krijgstuchtelijke straffen

verschillende milieus binnen en buiten het kamp zijn toegestaan (CG III - artikelen 78, 89 en 126).

- D. de procedurewaarborgen (CG III - artikel 96)

Deze werden ruimschoots overgenomen door het reglement A2:

1. Het onderzoek dat elke krijgstuchtelijke straf voorafgaat, wordt opgelegd door dit reglement (artikel 624).
2. De kennisgeving aan de belanghebbende van de weerhouden telastleggingen en van de opgelegde straf is eveneens voorzien (artikel 636 van het reglement A2).
3. Het beroep op getuigen ter ontlasting wordt vastgelegd door datzelfde reglement (artikel 624a).
4. De belanghebbende mag zich laten bijstaan door een militair van zijn keuze teneinde zijn verdediging te verzekeren (artikel 637 van het reglement A2).
5. In de mogelijkheid om beroep te doen op een tolk wordt daarentegen niet voorzien, aangezien de krijgstuchtelijke procedure zich normaal afspeelt in de taal van de beklaagde.
6. Het Reglement A2 beoogt geen krijgstuchtelijk statuut van de krijgsgevangene.
De vermelding van de uitgesproken straffen tegen de belanghebbenden in een bijzonder register, dat ter inzage moet zijn voor de vertegenwoordigers van de Beschermende Mogendheden, is dus niet verplicht.

- A. De bevoegdheid om te straffen (CG III - artikel 96)

Het reglement A2 treedt onrechtstreeks de verplichting bij die door de Derde Conventie van Genève wordt opgelegd, door het recht om te straffen voor te behouden aan een functionele meerdere die, ten aanzien van de betrokken militair, de bevoegdheden van een eenheids- of korpscommandant volgens de aard van de straf waarneemt (artikel 607 en 608 van het reglement A2).

V. VOORSTELLEN VAN BESLISSING

- A. Als we alles wat hier voorafgaat, in beschouwing nemen, dan kunnen we vaststellen dat een aanpassing van de nationale teksten noodzakelijk is om bepaalde leemtes op dit gebied op te vullen: verbod van krijgstuchtelijke beschuldiging voor de ontvluchting van de krijgsgevangene; het concrete gebruik van de lankmoedigheidclausule; de gestelde termijnen tussen het uitvoeren van verscheidene straffen; contacten met de hogervernoemde autoriteiten tijdens de tenuitvoerlegging en de praktische modaliteiten i.v.m. de tussenkomst van tolken; krijgstuchtelijk register ter inzage; de uitdrukkelijke aanstelling van de autoriteit die gemachtigd is om te straffen, enz..
- B. Een eerste onderzoek heeft uitgewezen dat deze doelstelling kan worden verwezenlijkt door het uitwerken van een bijzondere reglementering die de

Internering van krijgsgevangenen - krijgstuchtelijke straffen

